



Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

sanctis Scripturis cogitare sapienter sciunt. Sed, ut A dixi, simulata bona malorum, sæpe doctores non pro ipsis, sed pro aliis sustinent: quia quod simulatè agunt non simulatoribus, sed videntibus prodest. Sæpe quidem electi simulata bona malorum vident; sed quia qui corda nesciunt, bonum, quod fulgere videtur exteriùs, imitantur. Saül Samuelem ut secum ad adorandum Dominum reverteretur, rogavit: sed ille reverfus Agag in frustra concidit: quia electi doctores per opera, quæ reprobi faciunt, electos ad bene vivendi studia convertunt. Sed quia idipsum dispensativè, id est, propter aliud faciunt, cum dispensationis necessitas transit, ipsos reprobos, quos quasi ad bona opera sequuntur, ad reprobi cordis impænititudinem lapsos deferunt. Bene itaque subditur:

Abiit autem Samuel in Ramatha, Saül verò ascendit in domum suam in Gabaa, & non vidit Samuel ultra usque ad diem mortis sue.

Quæ est domus transgressoris, nisi consuetudo pravi operis. Quisquis enim in perversa consuetudine clauditur, quasi in domo conversatur. In domum ergo suam Saül ascendit, quando reprobis quisque post increpationem doctorum ad mali operis usum redit. Quasi enim ad plana descendit, quando humilitatem simulat, ut præfulum mandata cognoscat. Quid est verò, quod priùs Samuel abire, quàm Saül in domum suam ascendere dicitur? Sed, ut dixi, cum necessitas aliorum non est, manere cum versuto electus prædicator non potest: & quia in absentia doctoris simulator proficit, Saül in domum non abiit, sed ascendit. Ascendere quippe reprobis est, de malo ad pejus proficere. Cum item descendere superbus dicitur, ascendere perhibetur. Ascendere quippe in domum suam superbo, est superbiendo usque ad mensuram, qua damnandus est, se extollere. Domus namque superbi est nequitia suæ mensura. Dum enim per prospera sæculi agere tyrannidem, turbare terram, premere bonos, innocentes affligere permittuntur, quid aliud, quàm ascendere superbi videntur? Sed quia præfinitum est à Deo quantum nocent, quantum sæviant, quantum per tyrannidem se extollant, usque ad domum suam ascendere permittuntur. Domus namque eorum mensura nequitia est, in qua semper erunt: quia ubi ad plena flagitia venerint, rapiuntur per mortem & per æterna tormenta puniuntur. Quasi enim in domo manet, qui à conversationis suæ pœnis egredi numquam potest. Quod non solum de superbis, sed & de luxuriosis, & omnibus reprobis convenienter intelligi potest. In ascensu quippe, & non in domo adhuc erant, de quibus dicitur: *Nondum impleta sunt peccata Amorrhæorum.* Hinc item beatus Paulus Apostolus, dicit: *Vt impleat peccata sua.* Ergo ad domum ascendunt, quando profectu mali ad opera nequiora proficiunt, pro quibus æterna tormenta sustinebunt, Samuel autem in Ramatha abire dicitur. A reprobis quippe divisi doctores non eunt, sed abeunt. Vadunt quippe, quando corrigendos deserunt: quia quos velut irati dimittunt, ab eis postmodum bona emendatione invitati redeunt. Abire ergo doctoris est impænitentes impios perpetua animadversione deserere. Sic enim peccata ad mortem per impænititudinem operantes deserunt, ut ad eos redire ulterius non cogantur. Bene ergo dixit: *[Non vidit Saül Samuelem ultra usque ad diem mortis sue.]* Et quia hoc esse agendum in summæ veritatis contemplatione percipiunt, in Ramatha abire memoratur. Consummata namque visio, est intimæ veritatis ratio perfecta. Ne ergo prædicatorum districtio nimia esse carnalibus iudicetur, cum ab Ecclesiæ communione reprobos in perpetuum separant, au-

Gen. 15. c.
1. Theff.
2. c.

diant: quia postquam Samuel in Ramatha venit, Saül ultra non vidit: quia illum doctor æternaliter dividit, quem pertinere ad electorum numerum non cognoscit. Sed hoc fiducialiter creditur, si in forma Samuelis prædicatorum sanctæ Ecclesiæ charitatis affectus districtiùs videatur. Districtiois quippe zelus ostenditur, quia non vidisse Saül usque ad diem mortis sue memoratur. De affectu verò charitatis subjunctum est:

Verumtamen lugebat Samuel Saül, quoniam Dominum pœnitēbat, quod constituisset regem Saül super Israel.

Quid enim est, quod lugeat, quem cernere indignatur: nisi quia & cum zelo rectitudinis sancti doctores habent affectum magnæ charitatis, ipsa autem charitatis magnitudo ostenditur, quia projectum regem plangere perhibetur? Quo ergo affectu electorum subditorum peccata plangunt: qui pro projectis reprobis plangere tam affectuosè didicerunt? Instantia namque luctus ostenditur, quia subjunctum est:

CAPUT III.

Dixit Dominus ad Samuelem: Usquequo luges Saül, cum ego projecerim eum, ne regnet super Israel? *Cap. xvi
1. Regum*

Cui enim dicitur: *[Usquequo tu luges?]* instanter lugere declaratur. Magnus ergo est affectus sanctorum, etiam cum austeritatem vindictæ exteriùs proferunt. Nam foris sæviunt, sed intus per amorem liquefunt. More matrum parvulos verberant, sed affectum gemunt cum parvulis, quos castigant. Sed quid est, quod Dominus ait: *[Usquequo tu luges Saül?]* An potest mater filium morientem cernere, & per scissionem viscera nequaquam flere? Mortuum sine luctu tolerat, quæ moritur, sed infirmatur. Quid est, quod dicit: *[Usquequo tu luges Saül?]* Nisi quia perditio nimis lugendi non sunt: Nam sæpe doctor de perditione subditi vehementer affligitur, sed respectu summæ justitiæ consolatur. Hoc ergo dicere Dei ad Prophetam quid est, nisi prædicatoris mentem per intentum solatium ab afflictione relevare? Et quia lapsis prælati electi per divinam misericordiam subrogantur, subjungens Dominus, ait:

Imple cornu tuum oleo, & veni mittam te ad Isai Bethlehemitem. Providi enim in filiis ejus mihi regem.

Quasi enim lugentem consolans, ait: Cur projecti persona plangitur, cum melior subrogatur? Unde & Saül non provisus, David autem provisus ostenditur. Quantus ergo, & qualis fuerit, citata consideratione pensetur, qui iudicio & electione Dei omnipotentis decernitur. Quid est autem, quod Deus providet, & Propheta ad ungendum mittitur, nisi quia sanctæ Ecclesiæ spirituales mores describuntur, quæ constituere nulla cernitur, nisi quæ præeligere & præordinare Deum contemplatur? *[Venit, inquit, mittam te ad Isai Bethlehemitem. Providi enim in filiis ejus regem.]* Quasi dicat: A te nihil præsumas, sed illum, quem prævidi, ordinando subsequeris. Unde & paulò post subdit, dicens: *[Et unges quem monstravero tibi.]* Quid est hoc, nisi quia Prophetæ esse debent, qui in culmine Ecclesiæ alios volunt ordinare? Prævisum namque à Deo cognoscere possunt, si ad inveniendum personam eligendi pontificis sacras consulunt Scripturas. Quasi enim loquente Deo ostenditur, cum talis pastor eligitur, qualis per sacrum eloquium com-

mandatur. Ad litteram verò Samuëli venire à Domino dicitur, ut à reprobi & abjecti regis compassionem revocetur. Si verò luctu assiduo lapsi restitutionem poscebant, ei venire fuit, à tali intentione quiescere. Et cornu suum oleo implevit, quia pastoralem sublimitatem in unguendo rege laudis nitore temperavit. Cornu quippe aspero Saül impetiit, quia peccantem velut magno impetu prostravit, dicens: *Quia projecisti sermonem Domini, projecit te Dominus, ne sis rex.* Quid est ergo, quòd cornu impleri oleo præcipitur, nisi quia unguendi regis iustitia commendatur? Quasi dicat: Rex, qui modò ungitur, non erit increpatione feriendus, sed miræ laudis favore prædicandus: non eget impeti, sed favori. Ad Isai Bethlehemitem mittitur, ut rex, qui eligitur, permanens esse doceretur. Per Patriarcham quippe Jacob longè ante regni mansuri status ostensus est, quia dixit: *Non deficiet sceptrum de Juda, & dux de femoribus ejus, donec veniat, qui mittendus est.* In filiis ergo Isai rex prævisus asseritur, ut rex, qui ungi præcipitur, non ut Saül recessurus, sed durabilis doceatur: quasi Prophetam in abjecti angustia tabescentem exciter, dicens: *Cur abjectus pro culpa plangitur, cum laudandus subrogetur?* Hæc autem ad litteram terigimus: nunc sub literæ narratione prælatorum nostrorum electionem videamus. Quid est, quòd cornu oleo implere præcipitur, nisi quia talis in sanctæ Ecclesiæ pastor eligendus est, qui non argui velut transgressor debeat, sed ad exemplum aliorum miris laudibus commendari? Cornu namque telum animalium est. Auctoritas autem & increpatione summi antistitis quid sunt aliud, nisi tela? Cornu quippe feriunt, quando peccatoribus per increpationem acumina conjunguntur. Ferire etenim cornu est peccatores acutè redarguere. Cornu ergo oleo impletur, quando prædicatoris sublimitas non habet asperitatem minarum, sed blandimenta favorum. Vel cornu oleo impletur, quando electo pastori simul datur & sublimatus culminis, & virtus unctiois: quando & sublimis gradus ascenditur, sed qui ad alta sustollitur, meritorum ubertate repletur. Cornu ergo pleno sacerdotes unguuntur, qui ad summum gradum perveniunt cum plenitudine gratiarum. Quia verò oleo ignis accenditur, oleum doctoris amor est cordis. In quo ignis accenditur: quia in pinguedine oris virtus & gratia ardet Spiritus sancti. Quia ergo pinguedinem magnæ charitatis habere doctor debet, rex, qui ungi præcipitur, pleno cornu ungi perhibetur. Dicitur etiam plenitudo cornu pro perseverantia gratiarum: nam qui ante finem deficiunt, ungi cornu plenitudine non merentur. Adhuc quoque dicendum de cornu hujus plenitudine est: quia idcirco præcipitur, quia magna unctio indiget, qui de sua plenitudine replere alios debet. Unde & Moyses tam plenus extitisse dicitur, ut de spiritu ejus Dominus tulisset & aliis dedisset doceatur. Vel cornu Prophetæ impletur, cum pontificalis sublimitas ad perfectiora docenda præparatur. Quando enim Ecclesiæ principes ordinantur, eis, quæ agere debeant, semiplena prædicanda non sunt. Cornu ergo pontifices implent, quando plenas atque perfectas virtutes proferunt, quas electi Ecclesiæ principes imitentur. Quia verò ipsi, qui unguunt, esse spirituales debent, cornu jubentur implere. Cornu quidem de carne est, sed clausum in carne non est. Cornu ergo spiritualis conversatio doctoris est. Cornu verò oleum effundit, cum ille alta prædicat, qui hæc alta conversatione demonstrat. Cornu ergo oleo implere, est prædicationem magnarum virtutum in alta conversatione suscipere. Et in capite effundit, quando in mente illius imprimat, qui ad summum ordinem novus venit. Quando ergo electi promoventur, pleno cornu unguuntur, quia ad altitudinem ordinis proficiunt virtute perfectionis. Sed Prophetæ ad

A Isai Bethlehemitem mittitur, rex in ejus filiis providetur: quia ille pastor eligitur, qui ecclesiastica religione eruditus est. Bethlehem igitur, quæ domus panis dicitur, quid aliud, quàm unamquamque designat domum religionis? Panis namque nomine doctrina perfectionis ostenditur, Paulo attestante, qui ad conversionem debiles excitans, ait: *Lac vobis potum dedi, non escam. Nondum enim poteratis, sed nunc potestis.* Si enim lac parvulorum est, panis non est nisi perfectorum. Unde & de perfecti viri robore dictum est: *In excelsis habitabit, munimenta sanctorum sublimitas ejus, panis ei datus est.* In domo ergo panis rex ad unguendum quæritur, quia utiliter promoventur, qui in perfectæ conversationis ordine nutriuntur. Ille etenim facere fortes alios potest, qui remissa & negligenti conversatione nutritus non est. In domo igitur quæritur panis: quia in promovendo antistite, quærendum est robur conversationis. De congregatione quidem debili fere numquam accipitur persona virtutis. Unde bene in Isai filiis quæritur, qui salus Domini, aut certè salus absolute nominatur. Salus quidem rectè prælati dicitur. Quid enim sunt peccata & vitia, nisi languores animarum? Electus autem prædicator per integritatem sanæ doctrinæ, per soliditatem innocentiam, per splendorem electæ vite salus Domini rectè nominatur. Alij quidem sunt doctores, quorum sermo serpit, sicut cancer. De horum quippe familia rex non assumitur, quia ægras mentes ad salutem non ducit, sed interficit. Et notandum, quia Isai alto nomine Jesse dicitur. Duplex quidem nomen habet, quia bonus doctor non semper in pace est. In pacis quidem tempore salus Domini dicitur, ut bellorum munera, quasi intra domus secreta vestibula sanæ doceatur. In bello autem Jesse nomen habet: quia & seipsum foriter munit, & alios valenter protegit. Jesse quippe insulæ levamen dicitur. Quid autem insulæ nomine, nisi mentes tentationum fluctibus valatæ intelliguntur? Insulæ quidem sunt: quia etsi magnos conflictus sustinent, non moventur. Unde & electorum victoriam Palmista prædicans, ait: *Dominus regnavit, exultet terra, latentur insulæ multe.* Dominus quidem regnat, quando ejus sedem, electas videlicet mentes turbo hostium nullus inquietat: sed læratur terra, quia solida corda doctorum gratulantur. Lætantur insulæ, quia cum ejus gratiam tentamenta superant, majorum auditores hilarescunt. Terra quidem est mens fortis, & firma lingua doctoris. Insulæ verò dicitur, cor forte subiecti, quod adhuc tentamenti impetit, nec tamen movetur. Quid est ergo, quòd Jesse levamen insulæ dicitur, nisi quia per robur doctorum minorum corda sublevantur? Nam inter tot fluctus tentamentorum corruerent, si non majorum robore ad altæ vite desiderium eorum corda levarentur. In Isai ergo, & Jesse filius rex latere describitur: quia illi utiliter ad Ecclesiæ culmen veniunt, qui electorum magisterio & pacem custodire & disponere, sive conficere spiritualia bella didicere. Bene ergo dicitur: *[Providi enim in filiis ejus mihi regem.]* In his quippe, non in aliis rex providetur: quia ad culmen Ecclesiæ per divinam gratiam nulli perveniunt, qui electorum magisterium per omnes temporum ordines non sequuntur. Sequitur:

Et ait Samuel: Quo modo vadam? Audiet enim Saül, & interficiet me. Et ait Dominus: Virulum de armento tolles in manu tua, & dices: Ad immolandum Domino veni. Et vocabis Isai ad victimam, & ego ostendam tibi quid facias.

Quid his verbis ostenditur, nisi quia tyrannorum virtutia atque levitia quandoque est pia fraude deludenda? Præcepto namque Domini de armento

Supra 15

d

Gen. 49.

b

B. Aug.

contra

Fausst.

lib. 22. c.

85.

Nam. 11

c

Vide B.

August.

in expos.

presenti.

Isalmi.

rjal. 56.

vitulus tollitur, immolatio simulatur, & ad regiam unctioem pervenitur: quia dum nocere tyranni cupiunt, objicienda sunt eis quædam, quæ credant, ut nocendi aditum non inveniant. Sic tyranni deludendi sunt, ut caveatur culpa mendacij. Quod tunc bene perficitur, cum illud fit, quod asseritur, sed quod fit sic dicitur, ut celetur: quia ex parte dicitur, & ex parte reticetur. Prophetæ namque Samueli præcipitur, ut ad unguendum regem vadat, & se immolaturum Domino, non regem uncturum asserat: ut immolans verum dicat, & unctioem celans, tyranni sævitiam, vera dicens, deludat. Quia enim immolaturus abiit, paulò post manifestè exponit, ubi dicit:

Sanctificavit ergo Isai, & filios ejus, & vocavit eos ad victimam.

Sed jam melius agitur, si quid spiritualiter designent ista, videamus. Quid est ergo, quod vitulum in manu Prophetæ tollit, & sic ad unguendum regem pervenit? Sed vitulus quid est, nisi splendor imaginis Redemptoris? Quia enim eum, quem eligit, conformem facere Redemptori studet, quando formam ipsam Redemptoris prædicat, quasi vitulum in manu portat. Et quia splendorem Dominicæ conversationis, quem prædicat, in virtute operis monstrat, vitulum, quem de armento suscipit, per manum ducit. Vitulum namque in manu tollere, est prædicationem Dominicæ conversationis servare in virtute operis. Sic nimirum vadens non occiditur, aliter occideretur: quia qui dicit, & non facit, oris proprii gladio condemnatur. Quid est, quod dicere jubetur: [*Ad immolandum Domino veni?*] Quid est item, quia facit, quod dicit, dum venit & immolat: nisi quia tantæ debet esse efficaciam qui alios promovet, ut bona non solum dicat, sed persuadeat? Immolationis quidem victima, quæ in Prophetæ manu videtur, in altari cognoscitur. Quid est enim cor electi auditoris, nisi altare Dei? Quando enim bona doctor loquitur ore, & ostendit opere, vitulus in manu est. Quando autem & quod dicit, & agit, auditoribus persuadeat, victima in altari est. Tunc ergo immolat, quando electa corda per amorem suscipiunt, hoc quod in verbo & exemplo doctoris radiat, de imitatione Redemptoris. Sequitur: [*Et vocabis Isai ad victimam:*] Fortasse hoc, locus iste insinuat, quod præter prælatorum conscientiam subditi promovendi non sunt. Isai prius ad victimam vocatur, ut bonum, quod subire subjectus cernitur, in magistri sui mente fundetur. Bene subjungitur: [*Et ostendam tibi quid facias.*] Id ipsum quoque exprimens: ait:

Et unges, quem monstravero tibi.

Nisi enim Isai prius vocetur, ei, quæ facienda sunt, non pandentur: quia sine magistri voluntate aliquid de subjecti persona faciendum non est. Illo ergo vocato, quod est faciendum, ostenditur, quia cum voluntate religiosi doctoris, subjecti humilitas ad arcem sustollitur prælationis. Quid est autem, quod dicitur: [*Unges quem monstravero tibi,*] nisi quia electi pastores æquales discipuli omnes non sunt? Sunt namque ex illis, alij utiles ad obediendum: alij & humiliter obediunt, & jubere discretè didicerunt, dicit ergo: [*Unges quem monstravero tibi.*] Ut, cum ad culmen sacerdotij persona queritur, cum magna subtilitate requiratur. Quibus nimirum verbis ordinatoribus ecclesiarum in electione aliorum nihil suum relinquatur. [*Quem, ait, monstravero tibi, illum unges.*] Qui sunt qui unguunt, quos non monstrat Deus, nisi qui carnali affectu ad ecclesiarum culmen ordinandos ducunt, qui non merita discernunt, sed personas accipiunt? Isti quidem reges unguunt, sed non qui à Deo mon-

strantur. Quod saum est, faciunt: quod Dei est, tollunt. Dei quidem personam monstrare, est ordinatoriis præbere unctioem. Dum ergo ipsi sibi monstrant quos ungant, habere Deum cooperatorem nollunt. Unde & per prophetam Oseam de talibus electis Dominus queritur, dicens: *Ipsi regnaverunt, non ex me: principes exiterunt, & ego ignoravi.* Dicitur ergo electis, quod audire non possunt reprobi: [*Unges quem monstravero tibi:*] ut nullus promoveatur, nisi qui dignus tanto ordine scripturarum sanctarum laude decernitur. In eis quidem Dominus loquitur, ibi qualis & quantus esse debeat magister Ecclesiæ, memoratur. Ille ergo monstratus à Domino eligitur, qui per sacrum eloquium commendatur. Hæc quidem mali rectores contemnant, boni faciunt. De bonorum ergo obedientia rectè subjungitur:

Fecit ergo Samuel, quod locutus est ei Dominus. Venit in Bethlehem, & admirati sunt seniores civitatis, occurrentes ei.

Ad historiam seniores admirantur, quia illuc venire Prophetæ non erat solitus. Quo in loco fortasse signatur: quia electi doctores vix aliquando videri in publico debent, esse frequentes in secreto, negotiis civilibus vacui, spiritualibus pleni. Miraculum ergo fit populi, in publico visa persona pastoris. Mirantur quod exeat, quem secreti cultorem sciebant. Qui quia in magna populi veneratione sustollitur, seniores civitatis & admirati, & ei occurrere referuntur. Quia verò non populus, sed seniores admirantur, perfecta doctorum virtus ostenditur, qui non à parvulis & simplicibus, sed à magnis & eruditis prædicatur. Qui etiam de pacifico ingressu Prophetæ sciscitantur. Quasi ergo ingressum non pacificum minabatur, qui dicebat: *Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis?* Quid est ergo, quod dicunt:

Pacificus est ingressus tuus?

Nisi quia electi fideles dum bene spiritualium doctorum acta considerant, in eis utique divinam voluntatem pensant. Quia enim esse Samuelem prophetam sciebant, utique quia divinæ dispensationis secreta cognoverat. Dum ergo de pacifico ingressu interrogant, quid aliud interrogando faciunt, quam divini consilij nosse velle secretum? Utinam & nos quoties sanctos viros cernimus, inquirere de pacis nostræ securitate studeamus, & diligenter ab eis scire, quales à Deo cernamur, qui cognitionis nostræ oculos non habemus. Pacificus ergo ingressus doctorum est, cum ad eos veniunt, qui non sunt pro culpa feriendi, sed pro justitia prædicandi. Qui ergo promotum justum venerat respondit, dicens:

Pacificus, ad immolandum Domino veni. Sanctificamini, & venite mecum, ut immolemus.

Cum doctoribus, ut immolent, vadunt, qui intentionem ad superna dirigunt. Et coram euntibus Prophetæ immolat, quando id doctor, quod verbo pronunciat, in assistentium cordibus per amorem ligat. Sed ut historiam paululum attendamus, vigilantè est discutendum, quod dicitur: [*Sanctificamini & venite mecum.*] Si enim interesse sacrificiis non audent, nisi sanctificari, quid de sacrificantibus censendum? Sacrificare enim purgare est. Quantum ergo puros decet esse pontifices, ubi invitata ad sacrificium non nisi sanctificata admittenda sunt plebes? Sanctificatio quippe corporis pudicitia est, sanctificatio mentis charitas & humilitas. Sanctificetur ergo ad sacrificium invitatus, sed magis ille cogitur, à quo invitatur. Notent sacerdotes, quæ invitatis dicant: [*Venite mecum.*] Secum quippe sanctificati

sanctificati veniunt, si cum mundi plebibus ad Dei obsequia mundi sacerdotes accedunt. Secum quippe ire est, mundos cum mundis accedere. Nam si munda sunt plebes, non mundi sacerdotes, secum non veniunt: quia æquali puritatis ordine non incedunt. Audiant hujusmodi quid alter Propheta admonet, dicens: *Mundamini, qui fertis vasa Domini. Audiant item, quod dicit: Lavamini, mundi estote.* Quia ergo mundanda sunt plebes, dicit: [*Sanctificamini.*] Quia item summi viri in continuo munditiæ suæ statu semper debent permanere, & ad formam suæ puritatis alios trahere, subdit: [*Et venite mecum.*] Sed quia seniores ad viciniam invitantur, quid per typum demonstrant, nisi quia ad eligendum antistitem, sive ad unguendum & consecrandum plures sapientes atque religiosi viri vocandi sunt? Qui nimirum sanctificantur & veniunt, si proponunt, ut in electione illa carnale aliquid non sequantur. Sanctificari quidem eis est, ad præbenda dona sancti Spiritus spiritualem & sanctam intentionem adducere. Bene autem in typo electorum & de Isai, & ejus filii dicitur:

Sanctificavit ergo Isai, & filios ejus, & vocavit eos ad sacrificium.

Et quia per sacra eloquia Dominum eligendos antistites monstrare docuimus, jam quales monstret, qualesque reprobet subsequenter, loquentibus sacra hujus historiae mysteriis, videamus. Sequitur:

Cumque ingressi essent, vidit Eliab, & ait: Num coram Domino est Christus ejus? Et dixit Dominus ad Samuelem: Ne respicias vultum ejus, neque altitudinem stature ejus, quoniam abjeci eum, nec juxta intuitum hominum judico. Homo enim videt ea, quæ apparent, Dominus autem intuebitur cor.

Quid enim est sapientibus ingredi, nisi ad subtile discretionis sacrarium intrare? Sed ingressum Eliab vidit: quia illum esse dignum prælatione sanctæ Ecclesiæ pastor agnoscit, qui & fortitudinem habet boni operis, & scientiam veritatis. Quid est autem, quod ei Dominus nec staturam ejus, nec vultum aspicere præcipit: nisi quia in sancta Ecclesia nec opus, nec scientia sine humilitate prædicatur? Quid est enim vultus alicujus, nisi exterior conversatio, per quam noscitur? Et quid est statura ejus, nisi altitudo scientiæ, per quam ad superiora sublimatur? Quos ergo Eliab rectius, quam bona agentes, & eruditos significat, sed arrogantes? Unde & Eliab, Deus meus pater, interpretatur. Hoc quippe ejus nomen, quod audent præsumere. Quid namque est, quod Deus meus pater dicitur: nisi quia dum fortiter bona agunt, spiritualia sapienter intelligunt, se per singulare meritum in filiorum Dei numerum transisse gloriantur? Nam pater non meus, sed nos- ter omnipotentis Domino dicent, si per humilitatem se cum electis ceteris in supernæ generationis ordine communiter viderent. Merito ergo repellitur, quia in spirituali culmine non nisi humiles præferuntur. Subtiliter ergo Propheta de ungenti persona exquirat, dicens: [*Num coram Domino est Christus ejus?*] Modò hoc fit, quando summus doctor, & vitam & intelligentiam eligendi cognoscit, sed adhuc de humilitatis virtute perquirat. Sed vultum & staturam ejus abjectam videt, quando ei, quidquid pulchrum habet in opere, quidquid altum in eruditione inest, absque humilitatis virtute cognoscit. Merito igitur Dominus dicit: [*Projeci eum, nec juxta intuitum hominum judico: quia homo videt in facie, Deus autem intuebitur cor.*] Quasi dicat: Homi-

S. Greg. Tom. III.

nes solent magna opera, & scientiæ verba laudare: ego autem nec verba, nec opera laudo, quæ in humilitate vera fundata non video. Indignitatis quippe suæ repulsam, qui ejusmodi sunt, expavescerent, si attentè audire vellent, quod ad Prophetam Dominus dicit: [*Ne respicias vultum ejus, neque altitudinem stature ejus, quia projeci eum.*] Pro magno namque habent, quod arrogantes faciunt: sed ecce tam vile esse à Domino dicitur, ut nec respiciendum esse judicetur. Sed isto amoto, quid sequatur ostenditur:

Et vocavit Isai Aminadab, & adduxit eum coram Samuele. Qui dixit: Nec hunc elegit Dominus.

Aminadab interpretatur urbanus. Merito igitur, Domino consulto, repellitur: quia sancta Ecclesia ad regimen animarum non eligit negotiis secularibus strenuum, sed spirituali conversatione decorum. Urbani quidem sunt, qui postposita intentione celestium, exterioribus studiis se ostendere strenuos conantur. Nec hunc ergo elegit Dominus: quia pij pastoris studio celestia, non terrena provideri fidelium gregibus debent, non infirma & labentia, sed sublimia & æterna.

Adduxit autem Sama, de quo & ait: Etiam hunc non elegit Dominus.

Sama, audiens, interpretatur. Quid ergo Sama designat, nisi obediens & simplices? Audire quidem eis est, ea, quæ à majoribus jubentur, obediendo perficere. Unde & de obedientia gentilis populi per Psalmistam dicitur: *Populus, quem non cognovi, servavit mihi, in auditu auris obedivit mihi.* Quid est autem, quod non eligi à Domino dicuntur: nisi quia in Ecclesiæ culmine non ponuntur imperiti humiles, sed humiles sapientes, qui & facere jussa sciunt, & quæ faciendæ sunt, sapienter jubent? Facere quidem eum oportet, & docere. Faciat ergo humiliter, doceat sapienter. Quia ergo qui facere per humilitatem sciunt, & jubere per eruditionem nesciunt, in dignitatem regiam assumendi non sunt, Sama ad regnum à Domino non eligi perhibetur. Hinc ergo, hinc simplices & inobedientes colligant, quam paternaliter ad præeminendum se ingerunt, si omnipotens Deus nec illum ad regimen suscipit, qui per humilitatem obediens audiens vocatur. Et quia plures sancta Ecclesia hujusmodi tam simplices & bene viventes, quam humiles sapientes habet, sequitur:

Adduxit itaque Isai omnes filios suos coram Samuele. Et ait Samuel: Non elegit Dominus ex istis.

Quia in septenario numero solet perfectio designari, testatur Isaias propheta, qui dona sancti Spiritus in Redemptore nostro manentia asserens, ait: *Requiescit super eum spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris Domini.* Quid est ergo, quod hi, qui à prædicationis officio repelluntur, septenario numero designantur, cum idem numerus perfectionem designet, quam alius nisi de sancti Spiritus infusione non habet? Sed convenienter hoc asseritur: quia pluribus gratia Spiritus sancti ad bene vivendum datur, ad docendum non datur. Qui quia plures sunt, & in bona operatione perfecti, aptè septenario numero continentur. Item quia robusta faciunt, & subtilia non intelligunt, à regni gubernatione repelluntur. Et septem ergo sunt filij, & eorum aliquis ad animarum regimen non assumitur: quia etsi bene vivendo regere fortiter semetipsos sciunt, tueri alios fortiter per doctrinam nequaquam possunt. Numquam se tam in ordinando præcipit ordinator Ecclesiæ:

quia etsi plures habet, qui ad suscipiendam animarum curam non sunt idonei, qui tamen præesse possunt, ei deesse non possunt. Quærat ergo doctor instantè, non deficiat quærere, donec latentes possit invenire. Magnæ quidem electorum virtutes quasi thesauri omnipotentis Dei fere semper in occulto sunt. More etenim timoratorum divitum omnipotens Deus facit: quia ne virtutum thesauros perdat, hos & in electis mentibus collocat, & ipsas mentes per secretum celat. Quærat ergo, qui ordinare, immo ornare Ecclesiæ caput cupit, occultos thesauros. Christi sponfam ornare gessit; sed non potest, nisi occultos sponsi thesauros ad ejus ornatum producat, & non desistat, donec latentes inveniat. Sed quid hortor pastores quærere, cum nisi Deus oculos proferat, nequeant inveniri? Quid est enim aliud: *[Vnges quem monstravero tibi?]* Tamen quærendi sunt: quia nisi quærati diu, minimè monstrantur. Nam & Dominus se monstraturum promittit, & tamen Propheta quærere nititur, ut invenire mereatur. Unde & Dominus quærendi instantiam imperat dicens: *Querite & invenietis, petite & accipietis, pulsate & aperietur vobis.* Quærens ergo Propheta, & tot jam repulsis, quærere perseverans, quid nobis insinuat, nisi ut nulla dispensatione indigni ad culmen religionis venire permittamur? Nam cum in plerisque sanctæ Ecclesiæ negotiis salubris sit dispensatio, lethalis profectò & mortifera est, ubi aut cæci per ignorantiam, aut irreligiosi sapientes, aut ad secularia negotia projecti ad aliorum primatum venire permittuntur. Hi enim ignorando, illi sciendo, & non faciendo, subditorum animas perimunt: illi item negligendo spiritualia, sequendo carnalia & terrena. Illi quidem totis viribus laborant, ut laudentur, quæ dicunt: isti quæ dicant, nesciunt: illi ad hoc omni intentione conantur, ut inter summos sæculi abundantius honorentur: qui profectò tanto pejores prioribus sunt, quanto illi in spiritualibus, isti in carnalibus & secularibus apparere sublimes volunt. Horum finis desiderium est, fulciri divitiis, honoribus extolli, potentum hujus sæculi familiaritatibus sublimari. De quibus omnibus reprobæ mentis affectibus oriri potest negligentia animarum subditorum, contemptus Christi, & Ecclesiæ dilapidatio facultatum. Quærat itaque doctor, ut nulla dispensatione indignos præferat: quia quod lethiferum est, numquam permitti debet. Unde & subditur:

Dixitque Samuel ad Isai: Numquid completi sunt filij?

Quid est, quòd aliud quærat, nisi quia non debet ante quærens quiescere, quam mereatur invenire? Et quia sæpe abjecta foris & vilia, intus excelsa sunt, sequitur:

Qui respondit: Adhuc reliquus est, & qui pascit oves.

Quid est reliquus nisi abjectus? Abjectum dico à se, non à Deo: quia à Deo per superbiam quis abjicitur, à se abjectus est, qui vilis & humilis æstimatur. Vel reliquus dicitur, qui in aliorum comparatione esse aliquid non videtur. Abjectus ergo humilis dicitur: quia contemni se videt, & tolerat, ostendi nequam curat, sed oves pascit: quia cogitationes simplices in contemplatione æternæ hereditatis nutrit. De his certè pascuis electorum à Domino dicitur: *Ingradientur & egredientur, & pascua invenient.* Intus quippe habent pascua contemplationis, foris pascua boni operis. Intus mentem devotionibus impinguat, foris se piis operibus satiant. Meritò parvulus iste dicitur oves pascere, quia electus quisque humilis est, & sterilis non est, qui quotidie magna agit, sed de se magna non sentit. Meritò ergo non solum parvulus, sed pastor asseritur: quia qui verè humiles sunt, foris se dejiciunt, sed per internam societatem in summis, & æternis pascuis immorantur. Nam scriptum

A est: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. 1. Pet. 5. 6. supra lib. 3. cap. 9. Quæ autem gratia? Nisi ut summa videant & cognoscant, cognoscant & diligant, atque ad ipsa dilecta quasi pingues & fortes currant? Hic itaque quia valde idoneus est, instantè exhiberi jubetur. Nam sequitur.

Et ait Samuel ad Isai: Mittite, & adducite eum. Neque enim discumbemus, priusquam ille veniat.

Quid est autem, *Non discumbemus, priusquam veniat?* Quem requirit: nisi quia in observatione jejuniij celebranda sunt sacramenta unctiois? Nobis autem non solum ipsa sacramenta, sed vis sacramentorum attendenda est. Nam quidam cibi sunt, qui si non caventur, ungere bene reges nequaquam sinunt. Exteriora quidem Ecclesiæ negotia quidam cibi animæ sunt, qui ab electis devotè administrantur. Sed si negotiorum multitudine anima saturetur, ad suscipienda spiritualia intrare profectò non sinitur. Cum ergo spiritualia instant, exteriora differantur: quia cum magna mentis quiete disponenda sunt. Sequitur:

Misit ergo, & adduxit eum.

Rex futurus adducitur, quòd ab occultationis suæ laribus humiles producantur. Latent quidem, sed in pascuis: quia etsi hominibus intra carnis vilia & infirma se tegunt, magna est supernæ contemplationis latitudo, in qua morantur. Sed qualis jam prælatus appareat, videamus. Sequitur enim, & dicit:

C Erat autem rufus, & pulcher aspectu, decoraque facie.

Quid est, quòd tanta pulchritudo regis asseritur: nisi quia magnis virtutum fulgoribus ornari debet persona doctoris? Nam de Redemptore dictum est: *Spiritus eius ornavit celos.* Cæli namque sunt sublimes prædicatores. Qui profectò cæli à spiritu ornati sunt: quia virtutes, quibus emicant, à spiritu sancto percipiunt. Quid est ergo, quòd rufus asseritur, nisi quia in rubra sæpe materia charitatis fervor designatur? Unde & in veste Pontificis cocceus ponitur bis tinctus, ut duplici vestiatur charitate. Rufus ergo dicitur per ardorem charitatis: quia dum ardentia præcepta charitatis exhibet, quasi per calorem rubet. Quid item est pulcher aspectu, nisi interna contemplatione conspicuus? Quasi enim pulchrum aspectum habet, qui decore visionis radiat in interna contemplatione. Quid ergo facies designat, nisi exteriorè gloriam honestatis? Nam quia per faciem quisque cognoscitur, decor faciei est præclara honestas conversationis. Quasi enim per faciem decorem cernitur, qui in omni gestu corporis splendidus invenitur. Rufus ergo amore est, pulcher aspectu propter scientiam, decora facie, splendidus honestate. Quia verò charitatis fervor per sancta opera demonstratur, potest per ruborem ipse labor operis designari. Qui enim nimis laborat, faciei ruborem repræsentat: quia dum intus incalescit, foris in vultu ruborem trahit. Sic namque est omnis spiritualis labor. Quia enim unusquisque quòd amplius pro æterna vita laborare conatur, tantò ferventiùs ad laborandum sancti Spiritus ardore succenditur, velut in fervescendo ruborem excitat, quem foris portat. Rufus est ergo doctor labore pij operis, pulcher aspectu in fulgore contemplationis. Decor verò faciei ipsa est pulchritudo charitatis. Per alias quippe virtutes formam sanctitatis accipimus: per ipsam charitatem, ipsam formam nobis quasi mirabili decore vestimus. Illæ aliæ virtutes corpus justitiæ sunt, charitas verò hujus corporis facies rectè intelligitur. Per faciem quippe, non per corpus unusquisque cognoscitur. Nam si corpus videas, & faciem non videas, eum, cujus solum

Matt. 7. a

Job. 26. 6. In Eo ang. hom. 4. 2.

Exod. 35. 6.

Joan. 10. a

corpus aspicias, non agnoscis. Quid verò est aliud, quòd fatuis virginibus respondetur à sponso: *Nescio vos?* Ecce per magnos labores virginitas conservatur, ipsa quoque virginitas magna & incomparabilis virtus agnoscitur. Quid est ergo quòd fatuæ virgines à sponso non cognoscuntur, nisi quia corpus habent, quo subsistant, decorem verò non habent faciei, quem sponso agnoscat. Habent quidem laborem in conferendo corpore, non habent decorem vultus in perfecta charitate. Hæc namque tria eo, quo ponuntur, ordine, in electi conversatione proficiunt. Nam pulchros contemplationis aspectus habere non prævalet, nisi quia prius se in labore pij operis vehementer exercet. Æternæ quidem lucis gaudia illius summi luminis immensitas, æternus vigor splendoris ineffabilis, quò laboriosius quæritur, se quærentibus laxius aperitur. Qui ergo jam talis est, idoneus quidem ad docendum cernitur: sed nisi decora facie fulgeat, nisi mentem charitatis perfectæ radiis illustratam gerat, dignus tanta celsitudine non probatur. Sit ergo rufus pastor, & non sit remissus in opere: sit pulcher aspectu, videlicet sublimis in eo contemplatio: sit decora facie, ut rotum robur operis, & altitudo contemplationis supernæ majestatis oculis notum sit per ineffabilem pulchritudinem charitatis. Hæc quippe tria immensi decoris insignia, quia sanctæ Ecclesiæ doctor habere debet, pro omnibus Petrus assumitur, & an amet Redemptorem tertio interrogatur. Primò namque ei dicitur: *Petre amas me?* Ut per amorem agere fortia studeat: secundo, ut in contemplando alta cognoscat: tertio, ut perfectæ charitatis affectu, & erga proximum ferveat, & ad speciem conditoris ferventiùs inardescat. Talis ergo ac tantus tam pulcher, tam decorus puer, quo testimonio proferatur, audiamus. Nam sequitur:

Surge, & unge eum, ipse enim est.

Quid est, [*Surge, & unge eum?*] An tantus erat parvulus, ut sedendo ungi non posset? Sedendo quippe, tangere alta non possumus. Magna ergo est virtus, magna celsitudo humilium, si ad eorum summa nec propheta pertingunt. Surgit ergo Propheta, cum se pontifex in miram electi prædicatoris venerationem erigit. Nam foris humilem quasi videndo conspicit; sed interius ejus meritum nisi se in interna contemplatione erigat, non agnoscit. Surgere ergo doctor præcipitur: quia cui tanta vult sacramenta impendere, ejus ante cognoscere meritum sublimitatem debet. Quid est ergo quòd dicitur: [*Surge, & unge eum, quia ipse est.*] nisi sublimi sublimia sacramenta sublimiter præbe? Nam sæpe indiscreti pastores negligentem & reprobam accedentium vitam sciunt, & eos promovere non metuunt. Hi profectò unguunt, & non surgunt: quia quibus sacramenta unctionis tribuunt, in alto sitos meritum loco non cernunt. Quando igitur doctor sublimis ostenditur, ejus ordinator surgere monetur: quia per ministerium tunc dignè tribuuntur sacramenta unctionis, cum unguendus in alta conspicitur sublimitate virtutis. De quo nimirum [*Quia ipse est,*] dicitur: Si ergo ipse est, alius non est: quia nisi his virtutibus fulgeat, necesse est, ut ordinem tantæ celsitudinis non attingat. Quem ergo monstraturum se Dominus promissit, rufum & pulchrum aspectu, & decora facie ostendit, dicens: [*Ipsè est enim.*] Quia nullus debet subire culmen regiminis, qui robur non habet magni operis, scilicet contemplationis scientiam, & fervorem charitatis. Bene ergo subjungitur:

Tulit igitur Samuel cornu olei, & unxit eum in medio fratrum suorum.

Cornu olei tollitur, ut tota vita pontificis spiritualis esse doceatur. Cornu olei tollitur, ut in excel-

S. Greg. Tom. III.

A lenti liquore magister Ecclesiæ vir esse studeat magnæ misericordiæ. Oleo ungitur caput regis, quia lucere super candelabrum debet per flammam verbi. Cornu oleum recipit, ut increpando purget: & miserando per blandimentum trahat. Cornu etiam recipit in sublimitate ordinis, oleum ad fomenta virtutis. Sed pleno cornu ungitur, ut virtus pontificis plena doceatur. Cornu namque plenum in unctione sua habet, si tam in virtute misericordiæ, quam charitatis & verbi perfectus est. Plenum etiam cornu in unctione sua habere cognoscitur, cujus omnis potestas per misericordiam dispensatur. Ipsa quippe auctoritas sanctæ Ecclesiæ cum sine misericordia est, nulla est: quia tunc spiritualis est rigor disciplina, cum à linimento non vacat misericordiæ. Cornu ergo & oleum simul ostenditur, ut disciplina semper cum misericordia teneatur. Cornu namque oleo plenum dicitur; ut ubique cornu acumen exhibet, exhibeat refusa gratiæ unctionem. Sed dum ad unguendum regem unctio ducitur, cornu foris cernitur, intus plenitudo olei occultatur. Portet igitur Propheta cornu foris, intus oleo repleat: foris extum insinuet, intus sacramenta declaret. Sciat ergo Propheta quod tribuat: sciat rex unctus exhibita recipiendo, quid agat. Quid est ergo quòd foris est cornu, intus oleum: nisi quia plerumque subditorum duritia meretur, ut pastoris increpationem sentiat, sed misericordiæ ejus aliquid non attendat? Rector ergo cornu exhibet, in quo oleum latet: quia cum qui acriter ex charitate corrigitur, pœna sentitur, charitas non videtur. Sevus enim rector aspiciatur, qui sic increpat, quasi qui non amat; quasi qui vehementer odit, sic oburgat. Quid tunc à compunctis cernitur, nisi cornu acumen, quò acriùs feriantur? Sed quia valde intus prius pastor diligit, quem foris arguendo ferit: quid aliud, quam cornu increpando monstrat, oleum diligendo celat? Plenum ergo cornu in unctione regis asseritur, ut in electo predicatore perfectum utrumque esse doceatur. Nam acutus ad arguendum esse debet, mollis ad miserendum. Perfectè feriat, ut omnem vim morbi perfectè confodiat: perfectè per misericordiam ungat, ut plagas, quas pungit, ad sanitatem reducat. Si enim minus violenter, quam debet ferit, pus, quòd latet, non ejicit. Et si violenter ferit, & abundè non ungit, percussum per austeritatem interficit, & saluti non reddit. Sit ergo integrum cornu, integra olei plenitudo, ut austerè per cornu feriantur vulnera, & per oleum foveantur. Sed quid est, quòd in medio fratrum ungitur: nisi quia virtutis exempla circumquaque spargere jubetur? In medio fratrum ungitur, ut tantæ unctionis fieri participes omnes possint. Qui enim in medio ponitur, ab omni parte videtur. Oleo quippe in medio aliorum ungitur: quia qui in aliorum exemplum positus est, nullam sui partem habere obscuram debet, ut hunc omnes aspiciant, & ab eo lucis exemplum sumant. Unde & sancta animalia in circuitu oculos habere describuntur: quia electus doctor dum ardorem charitatis, dum virtutem misericordiæ, dum zelum rectitudinis ex dono sancti Spiritus recipit, quasi globum habitat luminis, qui eum ex omni parte circumstantibus fulgentem reddit. Vel in medio fratrum ungitur, ut unctum & medium se esse semper arbitretur. Agnoscat ergo dignitatem suam, & vim dignitatis exerceat: quia unctus est. Videat se medium, & communis conditionis hominem, ut pares sibi esse eos, quibus eminet, recognoscat. In medio ergo fratrum ungitur, ut sit humilis, & sublimis. Sublimis ordine, humilis estimatione. In medio item ungitur, ut se privato amore non diligat, sed ex omni, quòd præminet, luce aliorum quærat. Unde & Saul solus in extrema parte civitatis unctus fuisse perhibetur. Quid est enim, quòd solus à solo inungitur, nisi quia de culmi-

Z. ij

nis potestate per amorem privatum debebat intus
mefcere? Dum enim de accepta dignitate se singula-
riter amare voluit, velut fomentum luminis solus
tulit. Unde & puer, qui comitabatur, præmittitur:
quia electorum nullus ejus exempla sequitur, qui di-
vina auctoritate reprobatur. David ergo in medio
fratrum ungitur: quia electus doctor de eo, quod
singulari sublimitate sustollitur, singulari amore ne-
quaquam gloriatur. Et quia per ministerium homi-
num spiritualia in electis rectoribus dona cumulan-
tur, adjunctum est:

*Et directus est spiritus Domini in David à
die illa, & in reliquum.*

Spiritus quippe Domini post unctionem dirigitur:
quia foris sacramenta percipimus, ut intus sancti
Spiritus gratia repleamur. Foris namque homo, in-
tus Deus operatur, & non homo. Foris namque ho-
mo surgit, intus se spiritus dirigit: quia ordinem re-
ligionis homo homini præbet, sed in eum, cui or-
do datur, spiritus dirigitur: ut foris sublimitatem
fufcipiat ordinis, & intus robor sancti Spiritus. For-
tis ordo committitur, ut quæ Dei sunt, agere debeat:
intus dirigitur spiritus, ut quod injungitur, poten-
ter agat. Magnum quippe est onus ordinis, magna
fragilitas carnis. Onus ergo tantum quia debili com-
mittitur, dirigitur spiritus: ut debilis roboretur, &
magnum onus tantò gravius ferat, quantò ipsum
omnipotens spiritus fortius adferendum juvat. Sed
dirigi spiritus dicitur, ut conversus à rege superbo
fentiat. Se ergo spiritus in alterum dirigit, quan-
do ejusdem spiritus gratia superbos ac fictos fugit.

Unde & scriptum est: *Spiritus Domini disciplina ef-
fugiet fictum.* Hinc & per semetipsum in Evangelio
ait: *Spiritus ubi vult spirat, & vocem ejus audis,
& nescis unde veniat, aut quo vadat.* Spiritus qui-
dem venit & vadit: quia reprobos deserit, electos
assumit. Et quia judicium omnipotentis Dei imper-
fescibile est, unde veniat & quò vadat, homo ne-
scit: quia sciri non potest, an quis in gratia, quam
recipit, perseverare in perpetuum debeat. Ab eo igitur,
qui perseveraturus est; quia alios in tempore deserit,
alios assumit, nec tamen deserit. Unde & in typo
electorum de David dicitur: *[Directus est spiritus
Domini in David à die illa in reliquum.]* In die qui-
dem unctionis dirigitur, quando sic foris Christi sa-
cramenta percipimus, ut intus sancti Spiritus gratia
repleamur. Et in reliquum dirigitur spiritus, qui à
gratia, quam percipit, numquam recedit. Hanc
quippe gratiam directi spiritus sic prædicatoribus ad-
scribimus, ut omnibus ordinibus sanctæ Ecclesiæ
tribuamus. Quisquis enim Redemptoris nostri fi-
dem fufcipit, per redemptionis nostræ baptismum
renascitur, & Spiritus sancti gratiâ ab omni peccato
redimitur. Unde & electis redemptis ejusdem Spi-
ritus sancti donum insinuans Paulus Apostolus, ait:

In quo signati estis in die redemptionis. Si ergo confi-
deremus populum dudum in circumfione super-
bum, Spiritum sanctum amittere, videmus pariter
in baptizatos ejusdem spiritus directionem. In quo
nos quidem dirigimur, quia per superbiam illi sancti
Spiritus gratiam perdiderunt. Quid est ergo, quod
dicitur: *[A die illa & in reliquum:]* nisi quia sancti
Spiritus gratia sic recipitur, ut in ea electi usque in
finem perseverare doceantur? Multi quidem post
remissionem peccatorum peccata ad mortem faciunt,
in quibus nimirum spiritus in reliquum dirigi non
videtur. Dirigitur ergo spiritus in electis tantum in
die illa in reliquum: quia reprobis in exortu fidei per
Spiritum sanctum peccata dimittuntur, sed Spiritus
sancti gratiam postmodum per iniquitatem perdunt.
Dirigitur namque in reliquum, sed in David: quia
manu fortis interpretatur. Manu quidem fortis est,

qui diabolo prævalet, & bonum, quod accipit, per
perseverantiam usque in finem tenet. De quibus cer-
te Dominus ait: *Qui perseveraverit usque in finem, Mat.
salvus erit.* Quod si universalis Ecclesiæ status con-
spicitur, spiritus Domini in David in reliquum dire-
ctum videmus: quia electos sanctæ Ecclesiæ ab ejus-
dem Ecclesiæ primordiis Spiritus sancti gratia reple-
re cepit, quos usque ad mundi finem custodire non
desinit. Jam quippe juxta propositum nostrum clau-
di liber ad finem debet: sed ad memoriam redit, quia
principia voluminis ad conversationem retulimus
Redemptoris. Et quia per Joannem initium, & fi-
nis idem Redemptor noster asseritur, optimo liber
sine clauditur, si in Redemptoris nostri narratione
consummetur. David ergo manu fortis ipsum Re-
demptorem humani generis insinuat, qui antiquo
hosti prævaluit, & de ejus potestate electos tulit.
Qui Bethlehemitæ Isai filius dicitur: quia de eo po-
pulo nasci voluit, quem scripturarum sanctarum
scientia quasi ex pane saturavit. Domus quippe pa-
nis Judea fuit, quæ solidum scripturarum cibum in
spirituali intelligentia, quasi ex pane habuit. Quid
verò Samuel, nisi, ut jam sæpe diximus, novorum
prædicatorum ordinem signat? Quid verò David,
nisi Redemptorem insinuat? Ad eum ergo ungen-
dum Samuel mittitur. Ungere quippe eum, est ejus
incomparabilem sanctificationem ignorantibus præ-
dicare. Nam quasi ungitur, quando nescientibus
opinionis ejus odor aperitur. Hunc namque unge-
bat, qui dicebat: *Quia ei se infundit omnis pleni-
tudo divinitatis corporaliter.* Sed quid tantum no-
vos prædicatores ad ejus unctionem recipimus, cum
etiam veteres tam venerabiliter unxisse videamus?
Quid enim melius, ac suavius redolet, quàm illud,
quod in eo propheta Elaias effudit, dicens: *Requi-
esce super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ
& intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus
scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris
Domini?* Hinc item, qui tenetur in manibus Da-
vid, ei loquens, ait: *Speciosus forma præ filiis homi-
num, diffusa est gratia in labijs tuis.* Et post pauca:
Vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis.
Hunc autem Daniel unxit, & omnis unctionis sa-
cramentum Judæis præbuit, dicens: *Cum venerit
Sanctus sanctorum, cessabit unctio vestra.* Ad ungen-
dum ergo Propheta mittitur: quia ejus odor à par-
vulis nunquam capitur, nisi per prædicatorum ora
pandatur. Unde & tres illæ mulieres aromata præ-
parant, & in sepulcro Redemptorem unguunt. In
sepulcro quidem Jesus ungitur, cum resurrectionis
ejus gloria prædicatur. Unde & cum veniunt, Jesus
non invenitur: quia cum bene de Dominica morte
disputant, mortuum jam resurgentem monstrant,
& quasi veniendo non inveniunt: quia ubi bene mor-
tis causam cognoscunt, vitam esse redditam per il-
lius mortem inveniunt. Sed quid est, quòd implere
cornu oleo jubetur? Quid namque fuit austeritatis
legis, nisi cornu acuitas? Quasi enim cornu percuf-
sit: dum peccata non per misericordiam indulsit,
sed penam infligendo vindicavit. Cornu ergo oleo
impletur: quia talis Rex ungitur, qui peccata homi-
num misericorditer dimittat, non per legis au-
steritatem puniat. Nam Moyfi cornu præferabant,
qui de ea, quæ in adulterio deprehensa fuerat, Do-
mino dicebant: *Moyse jubet hujusmodi lapidare,*
*tu quid dicis de ea? Sed qui pleno cornu unctus fue-
rat, dicit: Qui sine peccato est vestrum, primus in
eam lapidem mittat. Quasi cornu ferendi ille assump-
serat, qui dicebat: Hic si esset Propheta, sciret qua,
& qualis est hæc mulier, que tangit eum: quia pecca-
trix est.* Sed qui ex plenitudine cornu unctus Jesus
fuerat, totum remittebat, dicens: *Remittuntur ei
peccata multa, quoniam dilexit multum.* Hinc de pec-
catorum assumptione murmurantibus dicit: *Non
veni vocare justos, sed peccatores.* Cornu ergo pleno

ad unguendum David Propheta mittitur, quia illum modo doctores predicant, qui duritiam legis solvit, & omne, quod rigidum praeulit, per gratiae suae fomenta reparavit. An non ungebat eum ille, ad eum unguendum missus, de quo dicitur: *Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Iohannes: hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine?* Sed audivimus, quo modo missus fuerat, audiamus, quomodo ungar: *Ecce, inquit, Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi.* Potest per cornu, regni eius videlicet, sanctae Ecclesiae sublimitas designari; quae magna est, sed austeri, & superba non est. De quo nimirum cornu superius per Annam Samuelis matrem dicitur: *Sublimabit cornu Christi sui.* Hinc namque per Zachariam dicitur: *Erexit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui.* Cornu quidem salutis quid est, nisi sublimitas ecclesiasticae potestatis? Nam quod antiquis nusquam dicitur, modo universalis Ecclesiae dicitur: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in caelis.* Quod profectò cornu erectum, & oleo plenum dicitur: quia sancta Ecclesia cum sublimitate potestatis, extendit viscera miserationis. Et quia per damnatae humanitatis vitium facilius in auctoritatem potestatis extolli possumus, quam flecti ad molliciem pietatis: bene non cornu, sed preparare oleum iubetur. Qui enim, [*imple cornu tuum oleo.*] dicit, cornu sine oleo esse signavit. Quid est hoc, nisi quia irasci, & arguere etiam inconsulsi possumus: sed flecti ad misericordiam, nisi ex magna meditatione non possumus? Quasi dicat: Zelum, quem naturaliter habes, imple oleo, quod si non habes ex te, habere potes ex virtute. Quod certè ei dicitur, qui ungeret Redemptorem mittitur: ut qui in officio praedicationis ponitur, dives esse misericordiae semper conetur. Post hoc cornu mentis affectus ostendi. Quod certè cornu impleri praecipitur: quia perfectè debet Redemptoris nostri unctio, id est, sanctificatio antè sciri, quam sufficienter valeat praedicari. Cornu ergo impletur, quando bene sanctitas Redemptoris agnoscitur. Et pleno cornu ungitur, quando optimè praedicatur. Nam Iohannes quia praedicando ungeret venerat, quasi cornu implevit sciendo: ut eum ungeret bene loquendo potuisset. Si autem bene scire impletionem volumus, audiamus, quod in Evangelio dicitur: *Factum est verbum super Iohannem Zachariae filium in deserto.* Cornu ergo pleno eum unxit, qui perfectè prius à verbo doctus est, quam verbi divinitatem, & assumptam hominis naturam loqui potuisset. Sed veniens, in manu vitulum habuit: quia ut dignus praeco Redemptoris fieret, carnem suam Deo per abstinentiam maectavit. Potest etiam vituli appellatione ipse Dominus designari. Quid ergo est, quòd Propheta in manu vitulum tulit, nisi quia, qui Jesum vult praedicando ostendere, per mortificationem carnis debet ejus, quem praedicat, passionem imitari? Vitulum quippe in manu tenere, est similitudinem passionis Christi in virtute operationis ostendere. Aliter enim, qui ad unguendum regem venit, occiditur: quia nimirum in salutis suae periculum praedicator veritatis efficitur, qui verbum, quod ore praedicat, prava operatione conculcat. Samuel itaque ad unguendum regem veniens, in manu vitulum tulit: quia praecursor Domini se prius mirabilem per supernae conversationis fulgorem praebuit, & sic bonum tantae gratiae nescientibus indicavit. Sed quid est, quòd quaeri inter filios Isai iubetur: nisi quia & de veteri populo nasciturus erat, & aequalem nullum habiturus? Quaeri itaque praecipitur ut ei rationabiliter credamus. Et quia per semetipsum dicit: *Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum: bene Samueli à patre dicitur: [Vngas quem monstraverò tibi.]* Quasi enim monstratum unxerat prius, qui ab eo, quem unxerat,

A audiebat: *Beatus es Simon Bar iona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui est in caelis.* In Bethleem ergo mittitur, quia cum secundum carnem quaeritur Christus, natus ex Iudaeorum populo invenitur. Venit etiam in Bethleem: quia ordo praedicatorum antè Iudaeam convertere studuit, & postea gentibus Redemptoris finem praedicavit. Quid est autem, quòd seniores civitatis mirantur, nisi quia, qui ad maturitatis sensum pervenerant, in tanta novitatis praedicatione stupebant? Sed admirantes ei occurrunt, quia praedicationem veritatis libenter audiunt. Occurrere quidem praedicatoribus, est verbum fidei, quod praedicant, desideranter audire. Quid de pacifico ingressu ejus interrogant? Quid est ingressus pacificus, nisi cum praesentia pacis venerit? Hanc item pacem ostendit, qui ait: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum.* Quid est ergo, quòd de pacifico ingressu interrogant: nisi quia patrum promissionem electorum Iudaeorum corda desideranter expectabant? Quasi nutantes, qui expectabant, dicant: Numquidnam venit pax, quae se venturam, tanto temporum spatio praecurrente, praedixit? Et quia novi doctores, quod antiqui patres promiserant, exhibitum narrant, dicunt: [*Pacificus.*] Quasi dicat: Nos non futura promittimus, sed praesentia pacis dona monstramus. In ingressu nostro praesens est, in verbo nostro futura non est. Jam justus Simeon vidit, jam tenuit & adoravit, dicens: *Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace.* Jam pastoribus apparuit, jam missa de caelis diu expectata pax, Angelorum multitudo cantavit: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonae voluntatis.* Et quia non solum praedicare pacem venerat, sed etiam persuadere, subdit, dicens: [*Ad immolandum veni.*] Quid est sacerdoti immolare, nisi Redemptori nostro corda electorum per amorem conjungere? Quasi dicat: Vos, an venerit, scire vultis, sed non prodest sciri, nisi proficit amari. [*Ad immolandum ergo Domino veni.*] Hinc est, quòd Paulus eos, in quibus immolare non poterat, expellit, dicens: *Qui non amat Dominum Jesum, anathema sit.* Sed invitatis ad victimam dicitur: [*Sanctificamini, & venite.*] Iudaei idcirco nobiscum ad fidei sacrificium venire nequeunt, quia Dominum Jesum ex scripturis judicare nolunt, sed solo odio audire ejus praedicationem refugiunt. Unde per semetipsum Dominus queritur, dicens: *Si opera non fuissent in eis, quae nemo alius fecit, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent, quia viderunt & oderunt me, & Patrem meum.* Quid est ergo, quòd dicitur: [*Sanctificamini, & venite?*] Sed sanctificari auditoribus, est audiendum praesentis secretum preparare. Sanctificari quippe eis est, odium de corde projicere, & ad audiendum verbum praedicationis, intentionis puritatem parare. Sanctificatis ergo venire praecipitur: quia venire nihil prodest, qui intentionem puritatis audiendo non habent. Et quia per doctores sanctos sanctus loquitur Spiritus, dicit: [*Venite mecum.*] Quasi dicat: Sic loquentem attendite, ut vobiscum creditis audientem: quia sic loquor, ut audiam, dum ipse sum, qui loquor, & locutionem administro. Et quis in initio nascentis Ecclesiae multi ex Iudaeis, & devotè audierunt, & fideliter crediderunt, bene dicitur, quia Isai & ejus filij sanctificati à Samuele sunt, & ad victimam invitati. Sed in septem Isai filijs rex non invenitur. Quid enim septem Isai filij nisi omnes sunt synagoga perfecti? Qui ad prophetam veniunt, sed eorum nullus eligitur: quia electus praedicator, & perfectos synagoga filios aspicit, & ex eis Redemptorem humani generis nullum credit. Adducit ergo omnes priores filios, ut cum perfectos omnes aspiciamus, Redemptoris excellentiam cogitemus. In quibus profectò nisi parvulus adducitur, rex esse à Domino non monstratur: quia nimirum cum Re-

demptori nostro magnos viros conferimus, quantum excellat ejus dignitas, videtur. Non invenitur ergo in aliis, quia puri homines sunt. Queritur ergo in pascuis puer, qui pascit oves: quia usque ad mortem patri obediendo se subdit, generationem tamen ejus quis enarrabit? Parvulus quippe dicitur, quia humilitatis ejus gratia commendatur. Parvulus ergo dicitur, qui minoratus ab angelis per Psalmitam perhibetur. Sed parvulus oves pascit, quia per humilitatem est humilis, & per majestatem sublimis. Hic laborat & esurit, sed ibi de gloria majestatis suae angelos pascit. Dum enim de plenitudine gloriae ejus omnes accipiunt, quasi in illis beatissimis pascuis per puerum saturantur. Parvulus etiam pastor asseritur: quia de carnis ejus assumptione, superni eives ineffabiliter gaudent. Gaudium quippe illud ineffabile beatorum civium, quasi ovium cibus est. Hic ergo adduci instantanter praecipitur, hic donec veniat, discumbere quippe, antequam veniret, si plebs in alium credidisset. Expectari ergo debuit, qui beatarum animarum singularis & unicus cibus fuit. Unde & per semetipsum dicit: *Ego sum panis vivus, qui de caelo descendit.* Sed quia qui ascendit, ipse est, qui descendit, illuc mittitur, ut adducatur. Mittere namque ad pascea, est mentem supra angelos usque ad aequalitatem aeterni patris extendere. Et invenire eum, est summo patri eum per omnia aequalem credere. Adducit autem eum, qui etiam ad Redemptionem humani generis per assumptam humanitatem venisse jam asserit. Miserat namque, & adduxerat eum hic, ad quem in ejus typo mittitur, cum dicebat: *Qui de caelo venit, super omnes est.* Parvulum pascentem oves adducebat Esaias, cum dicebat: *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & vocabitur nomen ejus admirabilis, consiliarius, Deus, fortis, pater futuri saeculi, princeps pacis.* Sed quia doctoris fides ad salutem sibi tantum, non etiam auditoribus proficit, mitti, & adduci praecipitur, ut unusquisque fidem ejus habeat, per quam salvari mereatur. Ire etenim singuli, & adducere eum debent, quia firmiter debent eum credere per divinitatem aeterno Patri aequalem, & per humanitatem naturae nostrae participem. De cujus etiam descriptione dicitur: *Qui erat rufus, & pulcher aspectu, & decora facie.* Rufus quippe, quia lancea vulneratus: rufus, quia ex passione rubicundus. Unde & per Prophetam ei dicitur: *Quare rubrum est indumentum tuum?* Rufus quippe extitit, qui candorem tantae innocentiae pretiosi sanguinis rubore coloravit. Pulcher etiam aspectu fuit, quia & resurgendo immortalitatis pulchritudinem induit, & mortales nos ex magna charitate respexit. Quasi enim aspectus sui pulchritudinem repromittens discipulis, ait: *Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum.* Hinc item repromittens, ait: *Vado parare vobis locum, & veniam, & accipiam vos ad meipsum, ut, ubi ego sum, & vos sitis.* Quis est decor faciei, nisi ejus gloria majestatis? Facies namque ejus perfecta cognitio est. Hanc etiam Paulus commemorans, ait: *Videmus nunc per speculum in enigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognosco ex parte, tunc cognoscam, sicut & cognitus sum.* Decor ergo faciei quid est, nisi splendor aeternae divinitatis? Qui nimirum decor modo creditur, non videtur: tunc non creditur, sed videtur, quia Apostolus ait: *Cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est.* Unde & Moysi quaerenti eundem faciei decorem, respondit: *Posteriora mea videbis.* Quidquid de illius divinitate contemplari nunc possumus, non est ipse decor, sed velamentum decoris. Posteriora quidem cernimus, ut sequamur; sed dum sequendo pervenimus ad eum, anteriora, id est, faciei decorem cernimus. Rufus ergo in saeculo fuit, pulcher in paradiso, decora facie perennis in caelo. Potest & omnis haec trina pulchritudo in hac praesentis vitae ejus

conversazione cognosci. Rufus quippe extitit: quia ferventer amavit eos, pro quibus animam posuit. Pulcher aspectu fuit: quia omnia novit. Decora facie: quia bona omnia fecit. Sed quae illa aspectus pulchritudo? *Nemo novit patrem, nisi filius.* Hunc item Petrus admirans, ait: *Nunc scimus, quia scis omnia, & non est opus, ut quis te interroget.* Decorem faciei turbae intentantium protestantur, quae dicunt: *Bene omnia fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui.* Hinc item alij admirantes, dicunt: *Qualis est hic, quia venti & mare obediunt ei?* Decor ergo faciei quid est, nisi pulchritudo sanctitatis? Quid item est decor faciei, nisi splendor conversationis ejus incomparabilis: quia per omne, quod egit, incomparabili luce gratiae resplenduit. Hunc namque faciei decorem Psalmita admirans, ait: *Speciosus forma praesentis filii hominum, diffusa est gratia in labiis tuis.* Hanc Paulus praedicans, ait: *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantiae ejus: portansque omnia verbo virtutis suae, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis, tanto melior angelis effectus, quanto differentius pro illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? De hoc igitur recte propheta praecipitur: [Surge & unge eum, ipse est enim.] Petrus quoque Apostolus non solum Propheta, sed summus Patriarcha, vidit inenarrabilem lucem fusam desuper, nubem obumbrantem, clamantem patrem: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Ibi dicitur: *[Ipsa est enim.]* Hic dicitur: *Hic est filius meus dilectus.* Ibi quia in typis ostendebatur, quasi absentior cernitur, dum dicitur: *[Ipsa est.]* Hic autem quia jam revelata claritas ejus erat, praesentior cernitur, quia dicit: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Hic ergo unguendus est, hic laudandus, & perpetuis favoribus demulcendus. Sed quis dignè laudare sufficiat, cum non sufficiat gloriam videre, quam laudat? Quid est, quod Petrus cadit, cum vocem audit insonantem tanti verba praenonij? Sed parvulus erat, adhuc videbat, quod videre non sufficiebat. Videbat, & quia videndo cadebat, significat, quod ad id non poterat attingere, quod merebatur videre. *Nemo potest dicere, Dominus Iesus, nisi in Spiritu sancto.* Quia ergo Petrus nondum illam plenitudinem spiritus acceperat, praedicare Jesum quasi parvulus non valebat: ergo surgere jubetur prius, & visionem nemini dicere, donec a mortuis resurrexisset. Post resurrectionem quippe accepturus erat Spiritum sanctum. Unde scriptum est: *Nondum erat spiritus datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus.* Non debebat ergo Petrus ante resurrectionem visionem dicere, quoniam quidem bene vidit, sed antequam spiritum haberet, non intellexit. Quid est ergo, quod ad Samuelem Dominus ait: *[Surge & unge eum.]* Quid est, quod surgere jubetur, ut ungar, nisi quia multum oportet eum erigi ad superna, qui sublimitatem Domini gestit praedicare? Sed quantum erectus erat Petrus, qui ad tanta videnda sustollabatur? Sed si ille adhuc altiore statum perfectionis expectat, quis tantae praedicationis officium subire non metuat? Si Prophetam Dominus surgere admonet, praedicare Dominum audet, qui per lapsum pravitatis jacet? Hinc est enim, quod unicuique praedicatori per Esaiam praecipitur: *Super montem excelsum ascende tu, qui evangelizas Sion.* Mons excelsus, perfectio doctrinae, & operis est. Surgat ergo, qui ungeret regem praecipitur, in sublimia se extendat. Surgat in alto opere, surgat in alta contemplatione, surgat in sapientia verbi, surgat in virtute charitatis. Ille quidem, qui praedicando ungitur, tantus est, ut vix ad eum a sublimibus perveniat. Et fortasse Paulus hunc ideo ungeret poterat, quia dicit: *Nostra conversatio in caelis est.* Ideo hunc ungeret poterat, quia ad tertij caeli secreta se exerat,*

& in paradiso arcana verba audiebat. Quia ergo Dominus Jesus sublimiter à sublimibus prædicari debet, surgere Propheta præcipitur: quia eum, per quem ipse signatur, ungere jubetur. Alta quidem, immo altissima hæc perfectæ conversationis virtus est, sed à multis perfectè perficitur. Magna quidem sublimitas hæc est, sed tamen sublimes Ecclesia sancta multos habet. Nam ex quo synagogam repulit, in innumerabilem celsitudinem virtutis sanctam Ecclesiam sublimavit. Bene ergo dicitur: [*Et directus est spiritus Domini David à die illa in reliquum.*] Dies quidem est fides Redemptoris. In qua nimirum & sancta Ecclesia illuminatur, & repulsa synagoga mira cæcitate deprimitur. In die ergo illa

A Spiritus sanctus in David dirigitur: quia ejus gratia synagoga tollitur, & sanctæ Ecclesiæ electis datur. Dirigitur enim, quia illos deserit, istos adsumit. Sed in die dirigitur, quia qui in fide Redemptoris illuminatus non est, in sese dirigentem spiritum habere non potest. Spiritus ergo in die dirigitur, quia fidei lumen habentibus datur. Dirigitur autem in David, quia hunc sola sancta Ecclesia suscipit, quæ corpus est Redemptoris. Sed quia, auctore Deo, ea, quæ proposuimus, de libro Regum tractanda complevimus: orandus est summus atque omnipotens spiritus, ut qui verba per quem voluit, protulit, tam scribenti, quam legenti tribuat affectum virtutis. Amen.

Expositionis in lib. 1. Regum Finis.



S.
REGO
LIM
5m.3